

JAN OTTO ANDERSSON

Ympäristö ja maailmankauppa

Ympäristöongelmien ja vapaakaupan välinen suhde on aikamme tärkein ongelma, mutta siitä huolimatta kysymystä ei ole juuri lainkaan analysoitu. Vaikuttaa siltä kuin vallanpitäjät eivät kykenisi edes ymmärtämään, että kysymyksessä on vakava dilemma. Samanaikaisesti kun tietämys maailmanlaajuisista ympäristöongelmista on kasvanut, ovat vapaakauppa ja yritysten kansainvälistyminen edenneet suurella voimalla.

Tässä artikkelissa 1) havainnollistan taloudellisen toiminnan ja ekologisen kestävyuden välistä ongelmaa, 2) selostan maailmankaupan merkitystä ongelman ylittämisen ja uudesti muotoilun kannalta, sekä 3) hahmotan suuntaviivoja vallitsevan taloudellisen kehitystavan radikaalille uudelleenjärjestelylle.

TALOUDELLIS-EKOLOGINEN ONGELMA

Otan lähtökohdakseni muutaman määritelmällisen yhteyden, jotka eivät ole suoraan tekemisissä ulkomaankaupan ja kansainvälistymisen kanssa mutta joita voidaan käyttää pyrittäessä ymmärtämään kasvavan maailmankaupan ja ympäristöongelmien välisiä kytkentöjä.

Materiaalinen elintaso, kulutus (K), on riippuvainen kokonaistyöpanoksesta (T), materiaali-
virroista (M) ja väestöstä (V) seuraavan kaavan mukaisesti:

$$(1) \quad K/V = T/V \times M/T \times K/M$$

eli

Kulutustaso = työllisyysaste x työn materiaalinen tuottavuus x kulutuksen materiaali-intensiteetin käänteisarvo.

JAN OTTO ANDERSSON, Dosentti

Kansantaloustieteen laitos • Åbo Akademi • E-mail: jan.andersson@abu.fi

Nostaaksemme elintasoamme olemme eri tavoilla kohottaneet työn materiaalista tuottavuutta eli sitä orgaanisen tai epäorgaanisen aineen määrää, jonka työntekijä muuttaa hyödylliseksi tuotteiksi tietyn ajan kuluessa. Materiaalinen tuottavuus ei tosin ole sama asia kuin työntekijän tuotannon arvo, mutta materiaallisen tuottavuuden nousu on usein edellytys tuotannon arvon kasvuille.

Työllisyysaste voidaan ilmaista samojen muuttujien avulla seuraavalla tavalla:

$$(2) \quad T/V = K/V \times M/K \times T/M$$

eli

Työllisyysaste = kulutustaso x kulutuksen materiaali-intensiteetti x työn materiaallisen tuottavuuden käänteisarvo.

Kasvavasta tuottavuudesta huolimatta olemme yrittäneet ylläpitää korkeaa työllisyyttä (matalaa työttömyyttä), ei ainoastaan kulutusta lisäämällä, vaan myös tekemällä kulutuksesta materiaali-intensiivisempää. Yhä useampia palveluksia on korvattu tuotetuilla tavaroilla. Elintarvikkeemme ovat entistä suuremmassa määrin tulleet riippuvaisiksi materiaali-intensiivisestä jalostuksesta ja pitkistä kuljetuksista. Tuotannosta on tullut yhä enemmän energiaa vaativaa.

Ekologiset ympäristöriskit (E) ovat riippuvaisia materiaalivirroista monimutkaisella tavalla, mutta karkeasti ottaen ympäristöriskeillä on taipumus lisääntyä, kun tuotannossa ja kulutuksessa muunnetun orgaanisen ja epäorgaanisen aineksen määrä kasvaa. Eri päästöillä on kriittisen kuorituksen kynnyksarvot, joita on vaikea määrittää etukäteen mutta joiden ylityessä voi syntyä ympäristöhäiriöitä. Ihmisen toiminta voi myös käynnistää monimutkaisia ekologisia prosesseja, jotka voivat muuttaa luontoa yhä epäystävällisemmäksi ihmisille ja muulle elämälle. Ekologisten häiriöiden riskin (E) ja tuotannossa ja kulutuksessa käytettävän materiaalivirran (M) välinen yhteys voidaan yleisesti formuloida seuraavalla tavalla:

$$(3) \quad E = f(M), \text{ jossa } f' > 0$$

Kaavojen (1) ja (2) nojalla tiedämme että:

$$(4) \quad M = V \times K/V \times M/K$$

$$(5) \quad M = V \times T/V \times M/T$$

Ympäristöongelmien voidaan todeta olevan taipuvaisia lisääntymään väestön (V), kulutustason (K/V), kulutuksen materiaali-intensiteetin (M/K), työllisyysasteen (T/V) ja työn materiaallisen tuottavuuden (M/T) kasvaessa. Nämä muuttujat ovat, ehkä väestöä lukuun ottamatta, joko keskeisiä poliittisia päämääriä (kulutus ja työllisyys) tai tärkeitä välineitä näiden päämäärien saavuttamiseksi (kulutuksen materiaali-intensiteetti ja työn materiaallinen tuottavuus).

Jos haluamme nostaa kulutustasoa (tai säilyttää sen ennallaan) siten, ettei ympäristöhäiriöiden riski kasva väestön määrän samanaikaisesti kasvaessa, tulisi kulutuksen materiaali-intensitee-

tin laskea. Mikäli halutaan kohottaa työllisyysastetta (tai säilyttää se muuttumattomana), niin työn materiaalisen tuottavuuden pitäisi laskea. Edellisessä tapauksessa työllisyysongelma kuitenkin pahenee (kaava 2) ja jälkimmäisessä tapauksessa elintason säilyttäminen käy vaikeammaksi (kaava 1). Taloudellisten ja ekologisten päämäärien välillä on siis aito ristiriita.

Rikkaissa länsimaissa erityisesti korkea ja kasvava kulutustaso on aiheuttanut suurimmat ympäristöongelmat. Etelän köyhissä maissa nopeasti kasvava väestö taas on ympäristöuhka. Entisen Neuvostoliiton hallitsemissa itäblokin maissa kulutuksen ja tuotannon korkea materiaali-intensiteetti aiheutti kaikkein näkyvimmit ympäristökatastrofit.

MAAILMANKAUPPA RATKAISUNA JA ONGELMANA

Resurssien ja ekologian asettamat kansalliset rajat on mahdollista ylittää ulkomaankaupan avulla. USA:n ja Sveitsin korkea materiaalista elintaso ei voida ymmärtää kuvaamatta näiden maiden vientiä ja tuontia. On myös vaikea uskoa, että Japanin, Hollannin tai Jaavan suuria väestöjä olisi mahdollista ylläpitää ilman luonnonresurssien tuontia ulkomailta. Pienessä ja eristyneessä taloudessa riski sille että kasvava väestö tai kulutustaso johtavat ekologiseen kriisiin on suuri. Traaginen esimerkki tästä on Pääsiäissaaret, missä kukoistava kulttuuri hävitti muutamassa sadassa vuodessa eristyneen saaren resurssipohjan.

Maa voi saada ulkomaankaupan ansiosta haltuunsa luonnonresursseja, joita ei ole riittävässä määrin sen omassa maassa, mutta joista toinen maa on valmis luopumaan saadakseen valuutatuloja. Tällä tavoin tuotanto- ja kulutusmuodot voivat toimia menestyksellisesti rajatulla kansallisella tasolla, vaikka ne olisivatkin kestäättömiä eristyneessä taloudessa. Ne voivat toimia myös paikallisesti ja kansallisesti, vaikka ne olisivatkin kestäättömiä ihmiskunnalle kokonaisuudessaan.

Ulkomaankauppa, imperialismi ja globalisoituminen voidaan nähdä tapoina ylittää – ainakin tilapäisesti ja paikallisesti – se ristiriita, joka vallitsee kasvavan kulutuksen vaatimuksen, korkean työllisyyden ja ekologisen kestävyuden välillä. Samanaikaisesti ekologiset ongelmat siirtyvät kuitenkin maantieteellisesti saaden globaalimman luonteen. Esimerkiksi rikkaiden maiden korkea kulutustaso voi johtaa kasvaviin ympäristöongelmiin köyhissä maissa. Yhdestä paikasta peräisin olevat päästöt voivat johtaa ympäristöongelmiin toisessa paikassa. Tämä voi tapahtua sekä spontaanisti että tietoisien toimien, kuten esimerkiksi ongelmajätteiden viennin seurauksena.

Markkinat ovat tapa jakaa niukkoja resursseja ostovoiman mukaisesti. Kaikilta niiltä, joilta puuttuu ostovoimaa – toisin sanoen köyhiltä, syntymättömiltä ja niiltä olennoilta, jotka eivät ole riittävän onnellisia saadakseen rikkaiden suosimista osakseen – puuttuu mahdollisuus vaikuttaa resurssienjakoon. Maailmanmittakaavassa toimiessaan markkinoista tulee yhä persoonattomampia ja moraalista huomiosta vapaampia. Kukaan ei voi arvioida toimiensa kaikkia seurauksia,

eikä kukaan voi kantaa vastuuta kokonaisuudesta. Se, jolla on varaa, voi toimia kuten haluaa tarvitsematta tuntea omantunnon tuskia.

Maailmantalous on ongelmallinen erityisesti maatalouden osalta. Toisaalta on tärkeää, että maa voi tuoda elintarvikkeita oman tuotannon ollessa kykenemätön ruokkimaan koko väestöä. Toisaalta taas ruuan ja nautintoaineiden globaalit markkinat synnyttävät tilanteen, jossa maksukykyiset voivat saada, mitä ja kuinka paljon he ikinä haluavatkin, kun taas ne, joilla ei ole riittävästi ostovoimaa, eivät kykene vaikuttamaan maapallon resurssien käyttöön. Elintarvikkeiden mahdollinen tuotantomäärä on äärellinen – jo sillä perusteella, että fotosynteesin avulla tuotettavissa olevan ravinnon määrä on äärellinen – ja kun ne, joilla on varaa ostavat ylellisyyspainotteisia ravinto- ja nautintoaineita – lihaa, hedelmiä, eksoottisia juomia, huumeita, turkkeja jne. – tulee köyhien vaikeammaksi hankkia itselleen yksinkertaista ravintoaan. Maailmantalouden liberalisoinnin ansiosta rikkaat voivat käyttää hedelmällisimmät alueet nautinnonhalunsa tyydyttämiseen. Ne, joilla on varaa, voivat myös linnoittautua kauneimmille ja vähiten saastuneimmille asuntoalueille ja turistipaikoille, kun taas köyhät tungeksivat slummiutuneissa ja saastuneissa ympäristöissä.

Kamppailulla vapaan yrittelijäisyyden ja vapaakaupan puolesta on paljon pidempi perinne kuin taistelulla ekologisesti sopeutuneen sivilisaation puolesta. Ensiksi mainitulla on etumatkaa noin 200 vuotta ja sitä tukevat kehittyneet teoriat, asemansa vakiinnuttaneet kansainväliset organisaatiot ja voimakkaat intressiryhmät. Ne, jotka haluavat asettaa maailmanlaajuisen ympäristön kaiken toiminnan keskiöön, ovat kylläkin jo 1970-luvun alusta lähtien edistyneet nopeasti, mutta yhä edelleen heidän teoriansa, organisaationsa ja poliittinen vaikutusvaltansa on melko kehittymätöntä.

Onko siinä, että markkinavoimat ja suuryritykset ohjaavat maailmaa muuta vikaa kuin se, että kyse ei ole demokratiasta? Perusvirhe on se, että yritysten on pakko pyrkiä ulkoistamaan aiheuttamansa kustannukset, missä ne usein onnistuvatkin. Yritysten ja markkinoiden ei tarvitse hallitessaan ottaa huomioon paikallista yhteiskuntaa, ympäristöä tai niitä, jotka nujerretaan kilpailussa. Yritysten näkökulmasta valta tarkoittaa kykyä vierittää toiminnan kustannukset muille, jolloin kustannukset sosialisoidaan samanaikaisesti kun voitot yksityistetään. Suuryritykset pakottavat pienyritykset, työntekijät, kunnat ja valtiot kilpailemaan siitä, kuka on valmis menemään pisimmälle tarjotakseen suuryrityksille sitä, mitä ne haluavat. Entistä merkittävämpi yhteiskunnallinen kustannus tästä kaikesta on pilaantunut globaalinen ympäristö.

Hyvin toimivassa demokraattisessa valtiossa yritykset on mahdollista pakottaa tuottamaan ympäristöstävällisesti tai ainakin maksamaan aiheuttamastaan saastuttamisesta, mutta edes pitkälle kehittyneet demokraattiset valtiot eivät ole tässä suhteessa hyvin toimivia. Yksittäisten valtioiden toimilla ei myöskään ole mahdollista pelastaa maapallon ympäristöä. Mikäli maa ottaa käyttöön tiukempia ympäristölakeja tai korkeampia ympäristöveroja, tuotanto voi siirtyä toiseen maahan. Vapaakaupan vallitessa ei voida estää edes ympäristön kannalta vaarallisesti valmistettujen tuotteiden maahantuontia.

Suojellakseen delfiinikantaa USA kielsi tonnikalan kalastamisen tiheäsilmäisillä verkoilla, mutta GATT-päätöksen mukaisesti USA:n tulee edelleenkin sallia tonnikalan tuonti mm. Meksikosta, vaikka tonnikala olisikin pyydytetty tiheäsilmäisillä verkoilla. Ruotsi ei kykene EU:ssa estämään suomalaisten kananmunien tuontia, vaikka Suomessa munat tuotetaankin kanatiloilla, joissa on pienemmät häkit kuin Ruotsissa on sallittua.

Ympäristötietoisien vastaus edellä kuvattuihin ongelmiin on se, että tuotantoa tulisi ohjata ottamalla käyttöön kansainvälisiä sääntöjä. Jos jokin maa ei noudata yhteisiä sääntöjä, muilla tulisi olla oikeus diskriminoida kyseistä maata maailmankaupassa. Monet maat – nimenomaan köyhimmät, mutta myös sellaiset maat, joilla on runsaasti luonnonresursseja suhteessa väestöön – pelkäävät kuitenkin tiukempia ympäristösääntöjä ja korkeita ympäristöveroja. Köyhissä maissa vaatimus kansainvälisistä ympäristöstandardeista nähdään yhtenä uutena yrityksenä estää heidän vienninsä korkean palkkatason maihin. Köyhät maat tarvitsevat epätoivoisesti ulkomaista valuuttaa kyttäkseen maksamaan tuonnin lisäksi myös korot, lainojen lyhennykset, voitot, rojalitit ja muut asiat, joita rikkaat maat katsovat oikeudekseen niiltä vaatia.

Talouksien kansainvälistymisestä syntyvä ongelma on kuitenkin syvempi kuin mitä useat ympäristötietoiset ulkomaankaupan kritiikot kuvittelevat. Ympäristönäkökulmasta katsottuna Ravi Batran kirja *The Myth of Free Trade* on esimerkki vapaakaupan suorasta, mutta pinnallisesta kritiikistä. Batran mukaan ympäristöä kuormittavat energiantensiiviset kuljetukset ja samanlaisten tuotteiden suuri vaihto, ns. toimialan sisäinen ristikkäis-kauppa. Tämä pitää tietenkin paikkansa – erityisesti koska kansainvälisiin kuljetuksiin käytettyä polttoainetta ei edes veroteta – mutta ongelma on vielä syvemmällä tasolla.

SUUNTAVIIVOJA KESTÄVÄMMÄLLE KEHITYSTAVALLE

Edellä esitetyn analyysin pohjalta voidaan vaatia neljää perustavanlaatuaista muutosta. Onneksi niistä on jo tiedostettu kaksi, mutta kahta muuta ei ole vielä edes pantu alulle. Tiedetään, että nopeasta väestönkasvusta tulisi päästä eroon ja että materiaalivirtojen negatiivisia vaikutuksia ympäristöön tulisi vähentää. (Toisinsanoen V tulisi vakauttaa tai supistaa ja M:n vaikutuksia E:hen, ts. derivaattaa $f'(M)$ tulisi pienentää.)

Vaikeampaa sitä vastoin on ollut ymmärtää, että kulutusta tulisi muuttaa vähemmän energiaa ja materiaalia vaativaksi (toisin sanoen alentaa M/K:ta). Vielä heikommin on oivallettu tarve muuntaa tuotantoa siten, että materiaalivirta työntekijää kohden vähentyy (toisin sanoen M/T pienenee).

On kylläkin kehitetty keinoja, joilla pienennetään ympäristöhaittoja, kuten päästöjen puhdistaminen, materiaalin uusiokäyttö ja vaarallisimpien aineiden kieltäminen. Hinnoittelemalla ympäristö voidaan markkinamekanismien kautta ohjata materiaalinkäyttöä ympäristönäkökulmasta katsottuna oikeaan suuntaan. Tällaisella hintaohjauksella on kuitenkin se puute, että se kohdistuu

ankarasti henkilöihin, joilla on pieni ostovoima. Ympäristöveroja pitäisikin käyttää köyhien ostovoiman kohottamiseen. Oikeudenmukaista olisikin ottaa käyttöön globaaleja ympäristöveroja, joita käytettäisiin maiden sisäisten ja maiden välisten tuloerojen pienentämiseen.

Kulutuksen suhteen emme ole vielä päässeet yhtä pitkälle. Tosin Fred Hirsch kirjoitti jo 1970-luvulla kirjan *The Social Limits to Growth*, joka selvästi osoitti aineellisen ja asemia koskevan kilpailun välisen kohtalokkaan yhteyden. Hirschin analyysit eivät ole kuitenkaan saaneet meitä ymmärtämään, kuinka välttämätöntä olisi muuttaa kulutustottumuksiamme ja nimenomaan taipumustamme kilpailla keskenämme kulutustyyliässä. Maissa, jotka ovat jo vaurastuneet, yhä suurempi osa resursseista kuluu asemien puolustamiseen suhteissa muihin. Kulutus saa yhä suuremmassa määrin kerskakulutuksen ja itsekorostuksen luonteen. Näin taloudellinen kasvu ylittäessään tietyn tason ei enää lisää tyytyväisyyttä ja harmoniaa, vaan aiheuttaa uusia turhautumia ja jännityksiä.

Hirsch kuvaa näitä tuhoisia mekanismeja yksilöiden kilpailuun perustuvassa taloudessa, mutta ne voidaan vaivattomasti siirtää myös suurempaan yhteyteen: globaaliin talouteen. Globaalissa taloudessa parhaista asemista eivät kilpaile vain yksilöt, vaan myös maat. Standarditaloustieteilijä Paul Krugmannin innokkaat yritykset osoittaa, että maita ei itseasiassa voida ymmärtää keskinäisinä kilpailijoina (*Competitiveness: A Dangerous Obsession*, teoksessa *Pop Internationalism*) voidaan sivuuttaa, koska vaikuttaa siltä kuin hän olisi unohtanut, että kysymykset statuksesta, asemasta ja vallasta ovat mitä merkittävimpiä myös kansainvälisellä tasolla. Mahdollisuudet estää globaalin ympäristön pilaantuminen ovat heikot ilman tietoista yritystä pienentää tai muuttaa asemallisen kilpailun luonnetta. (Sanotaan, että puhdas asemia koskeva kilpailu siitä, kuka kykenee pystyttämään suurimmat jumalankuvat edisti Pääsiäissaarten resurssipohjan tuhoa.)

Ymmärryksemme tuotannon ja työllisyyden suhteesta ympäristökysymyksiin näyttää olevan heikoimminkin kehittynyt. Kuinka voisimme hyväksyä, että alhainen työllisyys olisi toivottavampaa kuin korkea työllisyys ja alhainen työn (materiaalinen) tuottavuus suotavampaa kuin korkea. Yhä useammat ovat kyllä alkaneet ymmärtää, että palveluksia tulisi tuottaa esineiden sijasta ja että työaika tulisi supistaa sen sijaan, että kiihdytetään materiaalista tuotantoa.

Onneksi on kehitetty uutta teknologiaa, joka perustuu yhä edullisempaan mikroelektroniikkaan. Tämä tekniikka mahdollistaa suuria resurssisäästöjä ja pienentää henkilökuljetusten tarvetta. Emme ole kuitenkaan vielä pystyneet muuttamaan käsitystämme työstä ja taloudesta uuden resurssija säästävän teknologian mahdollistamalla tavalla. Parhailaan tapahtuvat muutokset koskettavat meitä kasvavana työttömyytenä, uusina tuloeroina ja suurempana taloudellisena turvattomuutena.

Tarvitaan uutta taloudellista kehitystapaa, toisinsanoen uutta tuotannon ja kulutuksen logiikkaa. Ekologisesti kestävä kehitys on tietointensiivinen ja palveluintensiivinen. Siinä ajatusten ja informaation vaihto tapahtuu mahdollisimman globaalisti. Henkilökohtaiset palvelut ovat luonteensa mukaisesti paikallisia, mutta uuden kommunikaatioteknologian avulla on mahdollista tuottaa tiettyjä palveluja globaaleille markkinoille.

Materiaalisten hyödykkeiden tuotannossa tulisi toteuttaa useita muutoksia, jotka vievät vastakkaiseen suuntaan kuin nykypäivän systeemin logiikka. Tuotannon pitäisi olla mieluummin paikallista kuin globaalia, jotta tarve raskaisiin kuljetuksiin vähenisi ja tuotteiden ympäristövaikutukset kuluttajille tulisivat ilmeisemmiksi. Kansainvälisen säännösten avulla tuontia pitäisi voida estää tai verottaa viittaamalla ympäristönäkökohtiin. Jotta tämä ei johtaisi kaoottiseen tilanteeseen, tarvitaan voimakas kansainvälinen ympäristöviranomaisen ja tehokas kansainvälinen kilpailuviranomainen, jotka voivat valvoa ja rangaista sekä valtioita että ylikansallisia yrityksiä.

Koska taloudesta on tullut globaalia, tarvitaan myös maailmalaajuista sosiaalipolitiikkaa. Köyhiin maihin kohdistuvat siirrot eivät voi enää perustua rikkaiden maiden mielivaltaan. Tarvitaan kansainvälinen verojärjestelmä, jossa resurssi- ja ympäristöveroilla olisi tärkeä rooli, sekä sääntöjä, jotka automaattisesti lisäävät valuuttasiirtojen määrää niihin maihin, jotka muuttavat taloutaan ekologisesti kestävämpään suuntaan.

Rikkaissa maissa tarvitaan radikaali muutos arvostuksissa ja elintavoissa. Materiaalisen kuluksen ja ansiotyön suuri merkitys yksilöiden itsetunnon rakentajana johtaa entistä turvottomampaan yhteiskuntaan. Elämän sisällön tulisi sen sijaan muodostua suuremmin hyvinvointiin liittyvistä toiminnoista: terveydestä, ihmissuhteista ja itsekunnioituksesta. ■

Suomennos Jukka Mäkinen

KIRJALLISUUS

- BATRA, RAVI: *The Myth of Free Trade*, Macmillan 1993
- BROWN, LESTER R.: "Global Ecology", *Challenge* March-April 1989
- DALY, HERMAN E. & JOHN B. COBB, JR: *For the Common Good. Redirecting the Economy Toward Community, the Environment and a Sustainable Future*. Beacon Press, Boston 1989
- FREEMAN, CHRIS & LUC SOETE: *Work for all or Mass Unemployment. Computerised Technical Change into the 21st Century*, Pinter, London 1994
- FREEMAN, CHRISTOPHER: *The Economics of Hope. Essays on Technical Change, Economic Growth and the Environment*. Pinter, London 1992
- HIRSCH, FRED: *Social Limits to Growth*, Routledge 1977 (1995)
- HOLTE, FRITZ C.: *Hva slags framtid. Kan vi unngå miljøkatastrofer og høy arbeidsløshet?* Universitetsforlaget, Oslo 1992
- JACOBS, MICHAEL: *The Green Economy. Environment, Sustainable Development and the Politics of the Future*, Pluto Press; London 1991
- KORTEN, DAVID C.: *When Corporations Rule the World*, Earthscan Publ. 1995
- KRUGMAN, PAUL: *Pop Internationalism*, MIT Press 1996
- NORGAARD, RICHARD B.: *Development Betrayed. The end of progress and a coevolutionary revisioning of the future*. Routledge 1994
- POSTEL, SANDRA: "Carrying Capacity: Earth's Bottom Line". *Challenge* March-April 1994 4–12
- Promoting Development. Effective Global Institutions for the Twenty-first Century*. Ed by Jo Marie Griesgraber and Bernhard G. Gunter. Pluto Press 1995

TO THE READER

The Finnish Journal of Business Economics is published in four issues both in paper and in Internet in 1997. The subscription fee is FIM 150 in Finland and FIM 200 abroad. In order to subscribe the Journal, please make a payment into our bank account: Postipankki Oy, account number 800016-124300, SWIFT code PSPBFIHH.

All correspondence concerning subscriptions are to be directed to the editorial office, Helsinki School of Economics and Business Administration, Leena Kallonen, P.O. Box 1210, FIN-00101 HELSINKI, FINLAND.